

digteriske Frembringelser (p. 150): „Han kerede sig ikke om æstetiske Skønhedsfejl; var blot Sagen sagt, som han vilde, kunde Skønaander for ham bruge saa meget rødt Blæk, de lystede.“ Det er heldigvis en stor Overdrivelse. Hans bevarede Kladder til Digte og Salmer viser noget andet.

Gustav Albeck.

Grundtvigs embedsnedlæggelse 1826.

N. F. S. Grundtvigs Nedlæggelse af Præsteembedet i 1826. En kildekritisk og psykologisk Studie. Af H. J. H. Glædemark †. (Kirkehistoriske Samlinger, 6. Rk., 3. Bind, 1940, S. 201—304).

Man har tidligere savnet en dokumentarisk, kildehistorisk fremstilling af be-
givenhederne omkring Grundtvigs embedsnedlæggelse i 1826. Dette savn maa nu siges at være omtrent afhjulpet ved historikeren H. J. H. Glædemarks grundige afhandling. De to værdifuldeste afsnit i denne er kap. III, hvor kilderne, dvs. de til embedsnedlæggelsen hørende koncepter, skrivelser, offentlige og private breve og lgn. er aftrykt paa mønstergyldig maade, samt det lange og centrale kap. V, der giver en kritisk vurdering af de formede motiver til Grundtvigs beslutning. Ud fra sine kilder gennemgaar og vurderer forf. udførligt alt, hvad der med større eller mindre grund kan tænkes at være aarsag til Grundtvigs tilsyneladende pludselige og usædvanlige skridt i maj 1826: hans mistrøstighed over Danmarks aandelige tilstand, personlige embedsbyrder, den Clausen'ske injurieproces i anledning af „Kirkens Genmæle“, *truslen om en ny injurieproces fra en skole paa Christianshavn*, depressionsperioder i 1825—26, salmeforbudet (som, trods Gr.s egne ord, dog næppe har spillet nogen rolle), samtalen med Frederik VI og sidst, men ikke mindst Grundtvigs egen „manio-depressive konstitution“, en karakteristik, som forf. ganske ukritisk overtager fra Hj. Helwegs Grundtvigbog. Afhandlingen afslører det vanskelige i at paapege *een* bestemt ydre aarsag til embedsnedlæggelsen, og viser, at man i det mindste maa kombinere visse ydre aarsager, injurieprocessen, audiensen, med indre, nemlig Gr.s ejendommelige psyke for at finde en nogenlunde antagelig forklaring paa hans handlemaade, — hvis da en forklaring overhovedet kan findes. Grundtvig kunde selv vanskelig gøre rede for grunden til sit skridt, jfr. hans brev til Ingemann d. 20. maj 1826, og skelnede iøvrigt selv mellem udvortes, *c*: for venner bestemte, og indvortes grunde. Men ligger den sidste aarsag i Grundtvigs egen psyke, er det denne, der maa være undersøgelsens egentlige genstand. Ganske vist „*presser*“ forf. sine kilder grundigt m. h. t. det psykologiske, men han benytter alt for *faa* kilder. Der maa et betydeligt mere dybtgaaende studium til og forstaaelse af Grundtvigs liv, skrifter og aandspersonlighed, end hvad der ligger bag forf.s afhandling, for helt at klarlægge forudsætningerne for embeds-
nedlæggelsen; denne kalder forf. tilmed et „nederlag“, en betegnelse, der næppe er rigtig. Uheldigt er det, at forf. ikke har benyttet haandskriftmaterialet i Grundtvigarkivet, f. eks. prædikenopskrifter fra denne periode. For os, den sene eftertid, der veed, hvordan Grundtvigs liv forløb, staar embedsnedlæggelsen først og

fremmest som et logisk udslag af hans hele karakter eller psyke. Selv om ingen Clausen og ingen injurieproces osv. havde eksisteret, vilde Grundtvig sikkert have fundet et paaskud til at befri sig for sit embede for at kunne hellige sig studierne, derom kan man rolig være overbevist. Ud fra dette synspunkt bærer adskilligt i Glædemarks undersøgelse (f. eks. dokumentfortolkningerne) præg af en lidt for overflødig grundighed, en grundighed, som man hellere havde set anvendt paa mere væsentlige omraader.

Steen Johansen.

Grundtvig som Tænkter.

Henning Høirup: Grundtvigs Syn paa Tro og Erkendelse. Modsigelsens Grundsætning som teologisk Aksiom hos Grundtvig. (Skrifter udgivet af Grundtvig-Selskabet I). Gyldendal.

Dr. Høirups Disputats er et meget betydningsfuldt Led i den nyere Grundtvig-forskning, og for det nye Grundtvig-Selskab er det en Ære at kunne præsentere dette monumentale Arbejde som det første af de af Selskabet udgivne Skrifter. Forfatteren har i en Grad som ingen før han udnyttet det store utrykte Materiale, der foreligger i Grundtvig-Arkivet paa det kgl. Bibliotek; de udførlige Uddrag, han giver f. Eks. af „Brevveksling mellem Nørre-Jylland og Christianshavn“, er det bedste Vidnesbyrd om, hvor vigtig en Opgave det er at faa hele dette Materiale udgivet i Trykken. Men Bogens Betydning for Grundtvigforskningen ligger ikke blot i dette, men fremfor alt deri, at det er lykkedes Forf. at fremdrage et helt nyt og, som det blev fremhævet af hans sagkyndige Oponenter ved Disputatshandlingen, rigtigt Synspunkt for Grundtvigs hele Tankearbejde, et Synspunkt, der kaster Lys over de forskellige Felter af Grundtvigs aandelige Produktion.

Det er *Edv. Lehmanns* Fortjeneste i sin paa forskellige Punkter angribelige Grundtvigbog at have betonet Betydningen af de Forudsætninger for Grundtvigs Tænkning, der ligger i hans intense Beskæftigelse med den tyske, særlig den romantiske Filosofi. Arbejdet hermed, som siden er taget op af andre, fører Dr. Høirup nu videre til en Undersøgelse af hvad han kalder de normalfilosofiske Forudsætninger, d. v. s. de Tankegange hos Grundtvig, som ikke skyldes Paa-virkning fra bestemte Filosofer som Fichte og Schelling, men som har fæstnet sig hos ham under Indtryk af Tidens almindelige filosofiske Tankegang, som han har mødt den i den filosofiske Undervisning, der indleder ethvert Studium ved Universitetet. Dette har, som Dr. Høirup viser, været det 18. Aarhundredes typiske Filosofi, bragt til almindeligt Herredømme ved Tyskeren *Chr. Wolff*, og herhjemme repræsenteret gennem den Universitetslærer, under hvem Grundtvig har forberedt sig til sin filosofiske Eksamen, *Børge Riisbrigh*. Hvad Grundtvig der har lært, faar afgørende Betydning for ham som Kampmiddel under hans store Fejder, først med Schelling—Molbech—Ørsted, siden med H. N. Clausen; og vi ser da det Særsyn, at den samme Grundtvig, der var den uforsonlige Be-